

مجموعه کامل قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی محیط زیست در صنعت نفت

تألیف و تدوین:

مهندس حافظ گلستانی فر
مدیریت HSE شرکت ملی نفت ایران

دکتر علی مشهیدی
(دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه قم)

با دیباچه:

دکتر محمد حسن خوشگفتار منش
رئیس پژوهشکده محیط زیست

مهندس مانی عبدالله زاده راد
مدیر ایمنی، بهداشت و محیط زیست شرکت ملی نفت ایران

نشر دانشگاهی فرهمند

نام کتاب: مجموعه کامل قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی محیط‌زیست در صنعت نفت (به همراه راهنماها و ابلاغیه‌های محیط‌زیستی صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت)

مؤلفین: مهندس علی مشهدی و مهندس حافظ گلستانی فر

سال چاپ: ۱۳۹۸

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰

بها: ۱,۸۰۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۰۱۴-۵-۷

حق چاپ برای نشر دانشگاهی فرهمند محفوظ می‌باشد.

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، ساختمان ۱۳۲۰، طبقه زیر

تلف: ۶۶۴۱۰۶۸۸-۶۶۹۵۳۷۷۲

www.farbook.ir

Email: farbook.pur@gmail.com

عنوان قرارداد	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	مجموعه کامل قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی محیط‌زیست در صنعت نفت/ تحقیق و تدوین علی مشهدی، حافظ گلستانی‌فر؛ با دیباچه محمدحسن خوشگفتارمنش، مانی عبداله‌زاده‌راد.
مشخصات نشر	تهران: نشر دانشگاهی فرهمند، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۹۲۳ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-622-96014-5-7 : ۱۸۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فهرست
موضوع	نفت -- قوانین و مقررات -- ایران -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	Petroleum law and legislation -- Environmental aspects -- Iran
موضوع	نفت -- قوانین و مقررات -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	Petroleum law and legislation -- Environmental aspects
شناسه افزوده	مشهدی، علی، ۱۳۵۹-
شناسه افزوده	گلستانی‌فر، حافظ، ۱۳۶۵-
شناسه افزوده	خوشگفتارمنش، محمدحسن
شناسه افزوده	عبدالله‌زاده‌راد، مانی، ۱۳۵۳-
رده بندی کنگره	KMH۳۳۶۶
رده بندی دیویی	۳۴۲/۵۵۰۷۷۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۹۴۷۷۵۰

دیباچه:

صنعت نفت از موثرترین و بزرگترین صنایع در جهان و به ویژه ایران است. نفت، علاوه بر اینکه منبع عمده تامین انرژی در دنیای امروز است، نقش مهمی نیز در تعیین میزان قدرت ملی و اعتبار بین‌المللی کشورهای مختلف ایفا می‌کند. با توجه به روند رو به رشد اقتصاد جهانی و بالا رفتن تقاضای انرژی نقش کلیدی این صنایع بیش از پیش مورد توجه واقع شده و منجر به گسترش و پیشرفت چشمگیر آن در دهه‌های اخیر شده است. صنعت نفت شامل فرایندهای جهانی اکتشاف، استخراج، پالایش، حمل و نقل و بازاریابی فرآورده‌های نفتی است.

از سویی دیگر، امروزه آلودگی زیست محیطی یک معضل جهانی می‌باشد. در ایران نیز به دلیل گسترش صنایع نفت و گاز و ارتباط بسیار نزدیک با زندگی اجتماعی و زیست محیطی ساکنین اطراف، توجه بیش از پیش به اثرات صنایع نفت، گاز و پتروشیمی بر محیط‌زیست و سلامت را توجیه می‌نماید. حرکت در مسیر توسعه همه جنبه، هدف اصلی سازمان‌ها، دولت‌ها، ملت‌ها می‌باشد. مسایل زیست محیطی یک امر کاملاً فرابخشی بوده و می‌بایست کلیه آحاد جامعه علی‌الخصوص سازمان‌ها و دستگاه‌ها هر یک به فراخور توان و تشکیلات خود در حفظ و نگهداری از محیط زیست به عنوان یک وظیفه عمومی در "فرا"یابی که با آلودگی و یا تخریب غیر قابل جبران محیط زیست همراه باشد جلوگیری کنند. تدوین اصول و قواعد لازم آور زیست محیطی به تدریج موجب توسعه حقوق محیط زیست چه در ابعاد ملی و چه در سطح بین‌المللی گردیده است. و امروزه قوانین و مقررات زیست محیطی یکی از مهمترین ابزار و عوامل مدیریت محیط زیست و حفاظت از منابع آن محسوب می‌شود. کتاب حاضر به همت آقای دکتر علی مشهدی مدیر محترم گروه فرهنگ و محیط زیست پژوهشکده محیط زیست دانشگاه قم و آقای مهندس حافظ گلستانی فر، از پژوهشگران توانمند حوزه نفت، تدوین شده است. این مجموعه اثر پژوهشی است ارزشمندی است که می‌تواند مورد استفاده جامعه علمی و دانشگاهی و عموم مردم قرار گیرد. در همین راستا از تمام تلاش‌های نویسندگان و نیز ناشر در تدوین و چاپ این اثر سپاسگزاری می‌شود.

لازم به ذکر است که پژوهشکده محیط زیست دانشگاه قم آگاهی دارد تا در انجام پژوهش‌های علمی مشترک با سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی همکاری نماید. این پژوهشکده در حال حاضر با سه گروه پژوهشی، آلاینده‌های زیست محیطی، گروه فرهنگ و محیط زیست (حقوق محیط زیست) و گروه آموزش، ترویج و با داشتن ظرفیت و نیروی انسانی متخصص (چهل همکار تمام وقت و پاره وقت)، طرح‌های تحقیقاتی استانی و ملی متعددی را به انجام رسانده است.

حوزه‌های فعالیت این پژوهشکده در سطح ملی (از طریق همکاری در ایجاد و توسعه شبکه تحقیقات زیست محیطی) و بین‌المللی (از طریق گسترش همکاری‌های فعلی با مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی کشورهای همسایه) در دو سطح منطقه‌ای (با کشورهای حاشیه دریای خزر و کشورهای حاشیه خلیج فارس) و فرامنطقه‌ای (با کشورهای توسعه یافته همچون فرانسه، استرالیا، آمریکا، کانادا، ژاپن و...) است. امید است که انشالله با همکاری هم شاهد شکوفایی ایران اسلامی در محیط زیستی سالم و عاری از آلودگی باشیم.

دکتر محمد حسن خوشگفتار منش

رئیس پژوهشکده محیط زیست دانشگاه قم

فهرست مطالب

دیباچه:	۴
بخش نخست- قوانین و مقررات ملی محیط‌زیست در صنعت نفت	۱۸
فصل اول : قوانین و مقررات عام زیست محیطی	۱۸
۱-۱- از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۹
۲-۱- سیاست‌های کلی نظام در خصوص انرژی	۱۹
۳-۱- سیاست کلی محیط‌زیست (ابلاغی مقام معظم رهبری)	۲۰
۴-۱- قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران	۲۲
۵-۱- قانون نفت	۲۸
۶-۱- از قانون وصایف اختیارات وزارت نفت	۲۹
۷-۱- قانون اصلاح قانون نفت	۳۰
۸-۱- از بسته اجرایی وزارت نفت (موضوع ماده ۲۱۷ قانون برنامه پنج توسعه)	۳۳
۹-۱- قانون اختصاص دو در هزار درآمد ناشی از فروش نفت خام برای عمران و آبادانی مناطق نفت‌خیز	۳۴
۱-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون اختصاص دو در هزار درآمد ناشی از فروش نفت خام برای عمران و آبادانی مناطق نفت‌خیز	۳۴
۱۱-۱- قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست	۳۵
۱۲-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست	۳۹
۱۳-۱- قانون شکار و صید	۴۳
۱۴-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون شکار و صید	۴۸
۱۵-۱- قانون حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور	۵۱
۱۶-۱- قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی	۵۲
۱۷-۱- قانون ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران	۶۴
۱۸-۱- آیین‌نامه بهداشت محیط	۶۸
۱۹-۱- آیین‌نامه اجرایی ماده واحد قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی	۷۱
۲۰-۱- آئین‌نامه رفع آلودگی زیست محیطی فعالیت‌های نفتی	۷۳
۲۱-۱- آیین‌نامه استفاده از اراضی، احداث بنا و تأسیسات در خارج از حریم شهرها و روستاها	۷۵
۲۲-۱- مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست	۷۷
فصل دوم : قوانین و مقررات مربوط به جلوگیری از آلودگی آب و دریا	۷۸
۱-۲- آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب	۷۹
۲-۲- قانون حفاظت از دریاها و رودخانه‌های قابل کشتیرانی در برابر آلودگی نفتی	۸۲
۳-۲- آیین‌نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۳) قانون حفاظت از دریاها و رودخانه‌های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی	۸۶

۱۶۱.....	۲-۳۳- دستورالعمل تعیین حریم کیفی آب‌های سطحی مصوب.....
۱۶۵.....	۲-۳۴- آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها.....
۱۷۲.....	۲-۳۵- استاندارد محیط‌زیستی مورد نیاز برای امکانات و تأسیسات دریافت فضولات نفتی نفت‌کش‌ها، کشتی‌ها و شناورها.....
۱۷۸.....	فصل سوم: قوانین و مقررات مربوط به جلوگیری از آلودگی هوا و صوت
۱۷۹.....	۳-۱- قانون هوای پاک.....
۱۸۸.....	۳-۲- آیین‌نامه فنی در زمینه کنترل و کاهش آلودگی‌ها.....
۱۹۰.....	۳-۳- آیین‌نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۳) قانون هوای پاک.....
۱۹۲.....	۳-۴- آیین‌نامه اجرایی ماده (۷) قانون هوای پاک.....
۱۹۳.....	۳-۵- آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون هوای پاک.....
۱۹۵.....	۳-۶- آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده (۱۴) قانون هوای پاک.....
۱۹۶.....	۳-۷- آیین‌نامه اجرایی تبصره (۳۱) ماده (۱۶) قانون هوای پاک.....
۱۹۷.....	۳-۸- آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۷) قانون هوای پاک.....
۱۹۷.....	۳-۹- آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۰) قانون هوای پاک.....
۲۰۰.....	۳-۱۰- از قانون شهرداری.....
۲۰۱.....	۳-۱۱- تصویب‌نامه در خصوص تعیین فاصله لازم برای استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی در مناطق با کاربری مسکونی، آموزشی و درمانی.....
۲۰۱.....	۳-۱۲- ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده.....
۲۰۲.....	۳-۱۳- دستورالعمل اجرایی تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده.....
۲۰۳.....	۳-۱۴- مصوبه هیأت وزیران راجع به برنامه جامع کاهش آلودگی هوای شهر تهران.....
۲۰۴.....	۳-۱۵- شیوه‌نامه ۸-۳- تعیین پارامترهای مشمول خوداظهاری در آلودگی سازمان حفاظت محیط‌زیست.....
۲۱۰.....	۳-۱۶- استاندارد ملی سامانه‌های پایش لحظه‌ای و آنلاین منابع آلاینده محیط زیست.....
۲۲۰.....	فصل چهارم: فضای سبز، جنگل و پوشش گیاهی
۲۲۱.....	۴-۱- قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع با اصلاحات بعدی.....
۲۴۲.....	۴-۲- قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور.....
۲۴۳.....	۴-۳- قانون حفظ کاربری اراضی و باغ‌ها.....
۲۴۷.....	۴-۴- آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها.....
۲۵۱.....	۴-۵- لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها.....
۲۵۲.....	۴-۶- ضوابط اجرایی مربوط به ماده ۱ لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها.....
۲۵۶.....	فصل پنجم: قوانین و مقررات مربوط به مدیریت پسماند
۲۵۷.....	۵-۱- قانون مدیریت پسماند.....
۲۶۰.....	۵-۲- آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها.....
۲۶۶.....	۵-۳- ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته.....

- ۲-۲- پروتکل (تشریفات) آمادگی، مقابله و همکاری در برابر سوانح آلودگی ناشی از مواد خطرناک و سمی..... ۵۲۸
- ۲-۳- کنوانسیون ۱۹۶۹ بروکسل مربوط به مداخله در دریاهای آزاد در صورت بروز سوانح آلودگی نفتی..... ۵۳۷
- ۲-۴- پروتکل مربوط به مداخله در دریاهای آزاد در صورت بروز آلودگی ناشی از موادی غیر از نفت..... ۵۴۵
- ۲-۵- کنوانسیون بین‌المللی تجارت دریایی..... ۵۵۱
- ۲-۶- کنوانسیون مارپل در مورد جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها..... ۵۵۸
- ۲-۷- قانون اصلاحیه ضمیمه سوم و پیوست (۱) ضمیمه ششم قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به ضمایم (۳)، (۴) و (۶) کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها..... ۵۶۷
- ۲-۸- قانون تصویب اصلاحات ضمایم کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها..... ۵۶۹
- ۲-۹- پروتکل مربوط به کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها..... ۵۹۳
- ۲-۱۰- کنوانسیون بین‌المللی تأسیس یک صندوق بین‌المللی برای جبران خسارت ناشی از آلودگی نفتی با اعمال اصلاحات پروتکل (۱۹۹۲)..... ۵۹۵
- ۲-۱۱- کنوانسیون بین‌المللی مسئولیت مدنی ناشی از خسارت آلودگی نفتی ۱۹۶۹ با اعمال اصلاحات پروتکل (۱۹۹۲)..... ۶۰۹
- ۲-۱۲- کنوانسیون بین‌المللی دربارهٔ مسئولیت مدنی برای خسارت آلودگی نفت سوخت کشتی..... ۶۱۹
- ۲-۱۳- کنوانسیون بین‌المللی کنترل و مدیریت آب‌تانه و رسوبات کشتی..... ۶۲۷
- ۲-۱۴- کنوانسیون منطقه‌ای کویت برای همکاری در راه حمایت و توسعه محیط زیست دریایی و نواحی ساحلی در برابر آلودگی..... ۶۴۶
- ۲-۱۵- پروتکل همکاری منطقه‌ای برای مبارزه با آلودگی ناشی از نفت و سایر مواد مضر در موارد اضطراری..... ۶۵۴
- ۲-۱۶- پروتکل راجع به آلودگی دریایی ناشی از اکتشاف و استخراج از قاره..... ۶۶۲
- ۲-۱۷- پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی متفرقه خشکی..... ۶۶۹
- ۲-۱۸- پروتکل کنترل انتقالات برون‌مرزی مواد زائد خطرناک و دیگر ضایعات..... ۶۷۷
- ۲-۱۹- کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر..... ۶۸۴
- ۲-۲۰- پروتکل حفاظت از دریای خزر در برابر آلودگی ناشی از منابع و فعالیت‌های مصرف‌رسان..... ۶۹۳
- ۲-۲۱- پروتکل آمادگی، واکنش و همکاری منطقه‌ای در مبارزه با سوانح آلودگی نفتی از منطقه..... کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط‌زیست دریایی دریای خزر..... ۷۰۹
- ۲-۲۲- کنوانسیون جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع (تخلیه) مواد زائد و دیگر مواد..... ۷۱۶
- ۲-۲۳- پروتکل ۱۹۹۶ کنوانسیون پیشگیری از آلودگی دریایی ناشی از تخلیه پسماند و سایر مواد..... ۷۲۴
- ۲-۲۴- کنوانسیون بین‌المللی کنترل سامانه‌های (سیستم‌های) مضر ضدخزه بر روی کشتی‌ها..... ۷۳۹
- ۲-۲۵- کنوانسیون ۲۰۰۷ نابرویی درباره انتقال لاشه کشتی‌ها..... ۷۴۸
- ۲-۲۶- کنوانسیون ۱۹۸۹ بازل درباره کنترل انتقالات برون‌مرزی مواد زائد زیان‌بخش و دفع آن‌ها..... ۷۵۸
- ۲-۲۷- موافقت‌نامه چهارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل‌ونقل برون‌مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران..... ۷۷۹
- ۲-۲۸- کنوانسیون ۲۰۰۳ روتردام در مورد آئین اعلام رضایت قبلی برای برخی مواد شیمیایی و سموم دفع آفات خطرناک

- در تجارت بین‌الملل..... ۷۸۸
- ۲-۲۹- کنوانسیون ۲۰۰۱ استکهلم در خصوص آلاینده‌های آلی پایدار..... ۸۰۴
- ۲-۳۰- کنوانسیون ۲۰۱۳ میناماتا در مورد جیوه..... ۸۲۸
- ۲-۳۱- کنوانسیون ۱۹۹۲ سازمان ملل متحد در مورد تغییرات اقلیم..... ۸۵۲
- ۲-۳۲- آیین‌نامه اجرایی کنوانسیون تغییر آب‌وهوا و پروتکل کیوتو..... ۸۶۶
- ۲-۳۳- پروتکل ۱۹۹۸ کیوتو در مورد کنوانسیون تغییرات اقلیم..... ۸۷۲
- ۲-۳۴- قانون پذیرش اصلاحیه ضمیمه «ب» پروتکل کیوتو در مورد کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییر آب‌وهوا..... ۸۸۷
- ۲-۳۵- آیین‌نامه تصویب پروژه‌های ساز و کار توسعه پاک در چارچوب پروتکل کیوتو توسط مرجع صلاحیت‌دار ملی در جمهوری اسلامی ایران..... ۸۸۸
- ۲-۳۶- ته‌ریب‌ها، در مورد انتخاب سازمان حفاظت محیط زیست به‌عنوان مرجع صلاحیت‌دار ملی (DNA) جمهوری اسلامی ایران در خصوص..... ۸۹۳
- ۲-۳۷- کنوانسیون ۱۹۹۳ سایرین در مورد تجارت بین‌المللی گونه‌های جانوران و گیاهان وحشی در معرض خطر انقراض و نابودی..... ۸۹۴
- ۲-۳۸- کنوانسیون ۱۹۹۲ تنوع زیستی..... ۹۰۵